

Stanowisko
Komisji Etyki i Wykonywania Zawodu
Krajowej Rady Radców Prawnych
z dnia 27 maja 2026 r.

w sprawie obowiązków radcy prawnego reprezentującego cudzoziemca w postępowaniu administracyjnym o zezwolenie na nabycie nieruchomości w świetle ustawy z dnia 1 marca 2018 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 644) (u.p.p.p.) oraz zakresu zwolnienia z obowiązku notyfikacji do GIIF (obowiązki AML)

Wprowadzenie

Wnioskodawca zwrócił się do Komisji z pytaniem, czy radca prawny reprezentujący cudzoziemca w postępowaniu administracyjnym o zezwolenie na nabycie nieruchomości objęty jest obowiązkami instytucji obowiązanej oraz czy korzysta z wyłączenia z obowiązku zawiadomienia GIIF. Problem dotyczy zderzenia ustawowych obowiązków przeciwdziałania praniu pieniędzy z ochroną tajemnicy zawodowej radcy prawnego i zakresem wyłączeń przewidzianych w przepisie art. 75 u.p.p.p..

Zgodnie z przepisem art. 2 ust. 1 pkt 14 lit. a u.p.p.p., adwokaci i radcowie prawni stają się instytucjami obowiązаныmi, gdy świadczą pomoc prawną związaną z zakupem lub sprzedażą nieruchomości, przedsiębiorstwa albo z zarządzaniem środkami pieniężnymi lub kapitałem spółki.

Przepis art. 74 u.p.p.p. nakłada na instytucje obowiązane obowiązek niezwłocznego zawiadomienia Generalnego Inspektora Informacji Finansowej (GIIF) o okolicznościach wskazujących na podejrzenie prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu oraz określa treść zawiadomienia i termin jego złożenia.

Przepis art. 75 u.p.p.p. przewiduje wyłączenie z tego obowiązku wyłącznie w zakresie informacji uzyskanych przy ustalaniu sytuacji prawnej klienta w związku z postępowaniem sądowym, reprezentacją lub obroną w postępowaniu sądowym albo udzielaniem porady co do wszczęcia lub uniknięcia takiego postępowania, niezależnie od czasu uzyskania tych informacji.

Przytoczone wyżej przepisy zawierają następujące brzmienie:

1) art. 2 ust. 1 pkt 14 lit. a u.p.p.p. - Instytucjami obowiązаныmi są adwokaci, radcowie prawni, prawnicy zagraniczni, doradcy podatkowi w zakresie, w jakim świadczą na rzecz klienta pomoc prawną lub czynności doradztwa podatkowego dotyczące: kupna lub sprzedaży nieruchomości, przedsiębiorstwa lub zorganizowanej części przedsiębiorstwa,

2) art. 74 u.p.p.p. – ust. 1. Instytucja obowiązana zawiadamia Generalnego Inspektora o okolicznościach, które mogą wskazywać na podejrzenie popełnienia przestępstwa prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu.

ust. 2. Zawiadomienie jest przekazywane niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie 2 dni roboczych od dnia potwierdzenia przez instytucję obowiązaną podejrzenia, o którym mowa w ust. 1.

ust. 3. W zawiadomieniu podaje się:

- 1) dane identyfikacyjne, o których mowa w art. 36 ust. 1, klienta instytucji obowiązanej przekazującej zawiadomienie;
- 2) posiadane dane identyfikacyjne, o których mowa w art. 36 ust. 1, osób fizycznych, osób prawnych i jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej, niebędących klientami instytucji obowiązanej przekazującej zawiadomienie;
- 3) rodzaj i wielkość wartości majątkowych oraz miejsce ich przechowywania;
- 4) numer rachunku prowadzonego dla klienta instytucji obowiązanej przekazującej zawiadomienie, oznaczony identyfikatorem IBAN lub identyfikatorem zawierającym kod kraju oraz numer rachunku w przypadku rachunków nieoznaczonych IBAN;
- 5) posiadane informacje, o których mowa w art. 72 ust. 6, w odniesieniu do transakcji lub prób ich przeprowadzenia;
- 6) wskazanie państwa Europejskiego Obszaru Gospodarczego, z którym jest powiązana transakcja, jeżeli została przeprowadzona w ramach działalności transgranicznej;
- 7) posiadane informacje o rozpoznanym ryzyku prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu oraz o czynie zabronionym, z którego mogą pochodzić wartości majątkowe;
- 8) uzasadnienie przekazania zawiadomienia.

3) art. 75 u.p.p.p. - Obowiązek przekazywania informacji i zawiadomień, o których mowa w art. 74 ust. 1, art. 86 ust. 1, art. 89 ust. 1 oraz art. 90, nie dotyczy instytucji obowiązanych, o których mowa w art. 2 ust. 1 pkt 14, w zakresie informacji uzyskanych podczas ustalania sytuacji prawnej klienta w związku z postępowaniem sądowym, wykonywaniem obowiązków polegających na obronie, reprezentowaniu lub zastępowaniu klienta w postępowaniu sądowym albo udzielaniu klientowi porady prawnej dotyczącej wszczęcia postępowania sądowego lub uniknięcia takiego postępowania, niezależnie od czasu uzyskania tych informacji.

Na tym tle powstał problem, czy radca prawny udzielając opisanej wyżej pomocy prawnej staje się **instytucją obowiązaną** na podstawie przepisów u.p.p.p. i czy korzysta z wyłączenia z obowiązku notyfikacji do GIIF przewidzianego w art. 75 u.p.p.p.

Ze względu na fundamentalne znaczenie tajemnicy zawodowej radcy prawnego oraz konstytucyjnej gwarancji prawa do obrony, zagadnienie to wywołuje kontrowersje, także z tej przyczyny, że objęte jest równocześnie regulacją zawartą w przepisie art. 3 ust. 6 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 499 z późn. zm.) (u.r.p.).

Zarówno art. 75 u.p.p.p., jak i art. 3 ust. 6 u.r.p., są przepisami o charakterze wyjątkowym i w sposób bezpośredni dotyczą zakresu przedmiotowego tajemnicy radcowskiej.

Dlatego też Komisja Etyki i Wykonywania Zawodu KRRP poniżej przedstawia stanowisko wskazujące na brak jednoznaczności ww. przepisu art. 75 u.p.p.p. i konieczność ostrożnej jego wykładni.

Ramy prawne

Obowiązki instytucji obowiązanych i wyłączenie w art. 75 u.p.p.p. i art. 3 u.r.p.

Zgodnie z przepisem art. 3 ust. 2 – 6 u.r.p., radca prawny wykonuje zawód ze starannością wynikającą z wiedzy prawniczej oraz zasad etyki radcy prawnego. Radca prawny jest obowiązany zachować w tajemnicy wszystko, o czym dowiedział się w związku z udzieleniem pomocy prawnej. Obowiązek zachowania tajemnicy zawodowej nie może być ograniczony w czasie. Radca prawny nie może być zwolniony z obowiązku zachowania tajemnicy zawodowej co do faktów, o których dowiedział się udzielając pomocy prawnej lub prowadząc sprawę.

Obowiązek zachowania radcowskiej tajemnicy zawodowej nie dotyczy informacji:

1) udostępnianych na podstawie przepisów o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu,

2) przekazywanych na podstawie przepisów rozdziału 11a działu III ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Ordynacja podatkowa

– w zakresie określonym tymi przepisami.

Zakres podmiotowy instytucji obowiązanych

Zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 14 lit. a u.p.p.p., instytucjami obowiązany stają się adwokaci, radcowie prawni, prawnicy zagraniczni i doradcy podatkowi, gdy świadczą pomoc prawną przy kupnie lub sprzedaży nieruchomości, przedsiębiorstwa lub zorganizowanej części przedsiębiorstwa, a także w innych czynnościach związanych z zarządzaniem środkami finansowymi. *Prima facie* z powyższego wynika zatem, że w sytuacji świadczenia pomocy prawnej w przedmiotowym zakresie, radca prawny ma obowiązek identyfikacji i weryfikacji klienta oraz, w przypadku powzięcia uzasadnionego podejrzenia prania pieniędzy, niezwłocznego zawiadomienia GIIF (art. 74 u.p.p.p.).

Wyłączenie w art. 75 u.p.p.p.

Przepis art. 75 u.p.p.p. przewiduje, że obowiązek przekazywania informacji i zawiadomień do GIIF nie dotyczy instytucji obowiązanych „w zakresie informacji uzyskanych podczas ustalania sytuacji prawnej klienta w związku z postępowaniem sądowym, wykonywaniem obowiązków polegających na obronie, reprezentowaniu lub zastępowaniu klienta w postępowaniu sądowym albo udzielaniu klientowi porady prawnej dotyczącej wszczęcia postępowania sądowego lub uniknięcia takiego postępowania, niezależnie od czasu uzyskania tych informacji. Przepis ten implementuje do polskiego porządku prawnego przepis art. 34 ust. 2 dyrektywy 2015/849, lecz – jak zwraca na to uwagę doktryna (zob. *W. Ługowski [w:] Przeciwdziałanie praniu pieniędzy (red. W. Kapica), kom. do art. 75 – Legalis; J. Wirski Obowiązki informacyjne doradcy podatkowego na gruncie przepisów o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu, artykuł w PP*

2021/8/18-25, P. Sztowska – Strycharczyk, Ł. Strycharczyk, [w:] M. Dyl. M. Królikowski (red.), *Ustawa o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu. Ustawa sankcyjna. Komentarz*, wyd. 2, 2024, art. 75. *Legalis*) – zakres jego normowania jest węższy, niż zawarty w dyrektywie 2015/849.

Regulacja Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2015/849 z dnia 20 maja 2015 r. w sprawie zapobiegania wykorzystywaniu systemu finansowego do prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu, zmieniająca rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 648/2012 i uchylająca dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2005/60/WE oraz dyrektywę Komisji 2006/70/WE (Dz.Urz.UE.L Nr 141, str. 73) (Dyrektywa AML IV)

Przepis art. 34 ust. 2 Dyrektywy AML IV przewiduje, że Państwa członkowskie nie stosują obowiązków określonych w art. 33 ust. 1 do notariuszy, innych przedstawicieli wolnych zawodów prawniczych, biegłych rewidentów, zewnętrznych księgowych oraz doradców podatkowych jedynie w ścisłym zakresie, w jakim wyłączenie to dotyczy informacji, które otrzymują oni od jednego ze swoich klientów lub które uzyskują na temat jednego ze swoich klientów, podczas ustalania sytuacji prawnej danego klienta lub podczas wykonywania swoich obowiązków polegających na obronie lub reprezentowaniu tego klienta w postępowaniu sądowym, lub w związku z takim postępowaniem, włącznie z udzielaniem porad w sprawie wszczęcia lub uniknięcia takiego postępowania, bez względu na to, czy takie informacje są otrzymane lub uzyskane przed zakończeniem takiego postępowania, w jego trakcie czy po jego zakończeniu.

Motyw 9 Dyrektywy AML IV stanowi zaś, że: „przedstawiciele wolnych zawodów prawniczych, zgodnie z definicją stosowaną przez państwa członkowskie, powinni podlegać niniejszej dyrektywie w przypadku udziału w transakcjach finansowych lub korporacyjnych, włączając w to świadczenie usług doradztwa podatkowego, wówczas gdy istnieje największe ryzyko nadużywania usług świadczonych przez przedstawicieli tych zawodów do celów legalizowania dochodów pochodzących z działalności przestępczej lub do celów finansowania terroryzmu. Powinny jednak istnieć wyłączenia z obowiązku zgłaszania informacji uzyskanych przed rozpoczęciem, w czasie lub po zakończeniu postępowania sądowego albo przy ustalaniu sytuacji prawnej klienta. W związku z tym doradztwo prawne powinno nadal podlegać obowiązkowi zachowania tajemnicy zawodowej, chyba że przedstawiciel wolnego zawodu prawniczego bierze udział w praniu pieniędzy lub finansowaniu terroryzmu, porada prawna jest udzielana w celu prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu lub wie on, że klient zwraca się o poradę prawną do celów prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu.”

Argumenty za szeroką interpretacją art. 75 u.p.p.p.

1. Funkcjonalny związek z postępowaniem sądowym. W literaturze podnosi się, że chociaż art. 75 u.p.p.p. wskazuje wprost na „postępowanie sądowe”, należy go interpretować funkcjonalnie.

W komentarzu autorstwa W. Ługowskiego (*W. Ługowski [w:] W. Kapica (red.), Przeciwdziałanie praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu. Komentarz, WKP 2020, komentarz do art. 75, Legalis*) zwrócono uwagę, że wyłączenie ma zastosowanie do postępowań toczących się lub mogących się toczyć przed sądami, w tym także administracyjnymi (wojewódzkimi sądami administracyjnymi oraz Naczelnym Sądem Administracyjnym). Cyt: „Należy zwrócić uwagę, że wyjątek ten został zakreślony wąsko. Przede wszystkim, dotyczy on jedynie informacji związanych z doradztwem na rzecz klienta w związku z postępowaniem sądowym (na etapie przedsądowym i etapie postępowania sądowego). Wyłączenie znajdzie zatem zastosowanie jedynie w odniesieniu do postępowań toczących się – lub mogących się toczyć – przed sądami powszechnymi (np. cywilnymi, karnymi, gospodarczymi, pracy, rodzinnymi) oraz administracyjnymi (wojewódzkimi sądami administracyjnymi oraz Naczelnym Sądem Administracyjnym). Raportowaniu nadal będą jednak podlegać m.in. informacje uzyskane w związku z doradztwem dotyczącym przyszłych lub toczących się postępowań administracyjnych (w tym skarbowych), jak również przed sądem arbitrażowym (które nie jest postępowaniem sądowym, a postępowaniem przed sądem polubownym zgodnie z Kodeksem postępowania cywilnego), czy też przed organami quasi-sądowymi (np. Krajową Izbą Odwoławczą czy przed komisjami orzekającymi w sprawach o naruszenie dyscypliny finansów publicznych). W tym zakresie występuje pewna niekonsekwencja ustawodawcy. Bowiem w tej samej sprawie obowiązek raportowania może się aktualizować lub być wyłączony, zależnie od etapu postępowania. Przypadek taki zachodzi zwłaszcza w przypadku postępowań administracyjnych – w tym skarbowych – gdzie na etapie postępowania administracyjnego brak jest wyłączenia obowiązku raportowania, a w konsekwencji profesjonalni prawnicy obowiązani są do raportowania w tym zakresie (z uwagi na fakt, że nie jest to postępowanie sądowe), zaś po wniesieniu skargi do wojewódzkiego sądu administracyjnego na orzeczenie organu administracji (np. zaskarżenie decyzji podatkowej lub innej decyzji administracyjnej) obowiązek raportowania zostaje wyłączony. Przedmiotowa niekonsekwencja jest o tyle istotna, że potencjalnie uzyskane przez profesjonalnego prawnika informacje mogą być tożsame na etapie postępowania administracyjnego oraz sądowego.”

Według tej koncepcji, raportowaniu nadal podlegać będą informacje z postępowań administracyjnych, ale wyłączenie powinno objąć dane uzyskane przy ustalaniu sytuacji prawnej klienta w postępowaniu przygotowawczym lub administracyjnym, jeżeli jest ono immanentnie związane z późniejszym postępowaniem sądowym, gdyż w przeciwnym wypadku „w tej samej sprawie obowiązek raportowania może się aktualizować lub być wyłączony”. Argument ten nawiązuje do zasady funkcjonalnej wykładni i zakłada, że działania radcy prawnego w postępowaniu administracyjnym służą przygotowaniu lub uniknięciu postępowania sądownoadministracyjnego.

Zdaniem Joanny Grynfelder „Jak wprost wynika z brzmienia art. 75 u.p.p.p., dotyczy on informacji mających związek z postępowaniem sądowym. (...). Biorąc pod uwagę konstrukcję przepisu oraz objęcie wyjątkiem od obowiązku notyfikacji informacji uzyskanych w związku z postępowaniem, można przyjąć, że postępowanie na etapie przygotowawczym pozostaje związane z postępowaniem sądowym. Przyjmując inną interpretację tego przepisu, mogłoby dojść do sytuacji, w której tej samej sprawie obowiązek notyfikacyjny może zostać wyłączony zależnie od etapu postępowania.” (cyt. za: J. Grynfelder [w:] *Przeciwdziałanie praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu. Komentarz, Michał Nowakowski (red.), Warszawa 2023 – kom. do art. 75, teza 2 i 3 oraz powołana tam literatura przedmiotu*).

Paulina Sątowska–Strycharczyk i Łukasz Strycharczyk wskazują, że „W praktyce jednak konstrukcja przepisu art. 75 TerroryzmU pozwala objąć określonym w tym przepisie wyjątkiem informacje uzyskane na tym etapie i w związku z takim postępowaniem (niestanowiącym postępowania sądowego), w związku z wykonywaniem obowiązków polegających na obronie, reprezentowaniu lub zastępowaniu klienta w takim postępowaniu lub też udzielania porady prawnej dotyczącej wszczęcia takiego postępowania lub też uniknięcia takiego postępowania, gdyż postępowanie administracyjne i postępowanie karne na etapie przygotowawczym pozostają immanentnie związane z postępowaniem sądowym, a nadto wszelkie działania (...) radcy prawnego (...) stanowią działanie nakierowane na uniknięcie wszczęcia postępowania sądownoadministracyjnego lub wniesienia aktu oskarżenia lub jego substytutu i poprzedzone są udzielaną w tym celu poradą. Tego rodzaju interpretacja stanowi konsekwencję funkcjonalnej wykładni komentowanych przepisów i nie stanowi działania sprzecznego z zasadą *exceptiones non sunt extendendae*, gdyż działanie i reprezentacja mocodawcy w postępowaniu administracyjnym i przygotowawczym jest immanentnie związana z postępowaniem sądowym i ma na celu uniknięcie wszczęcia postępowania sądowego, i mieści się w granicach wyjątku bez stosowania wykładni rozszerzającej. Tego rodzaju stanowisko znajduje silne uzasadnienie w wykładni komentowanego przepisu w zgodzie z treścią art. 34 ust. 2 dyrektywy 2015/849, która wskazuje, iż wyjątek obejmuje "notariuszy, innych przedstawicieli wolnych zawodów prawniczych, biegłych rewidentów, zewnętrznych księgowych oraz doradców podatkowych jedynie w ścisłym zakresie, w jakim wyłączenie to dotyczy informacji, które otrzymują oni od jednego ze swoich klientów lub które uzyskują na temat jednego ze swoich klientów, podczas ustalania sytuacji prawnej danego klienta lub podczas wykonywania swoich obowiązków polegających na obronie lub reprezentowaniu tego klienta w postępowaniu sądowym, lub w związku z takim postępowaniem, włącznie z udzielaniem porad w sprawie wszczęcia lub uniknięcia takiego postępowania, bez względu na to, czy takie informacje są otrzymane lub uzyskane przed zakończeniem takiego postępowania, w jego trakcie czy po jego zakończeniu" (cyt. za: P. Sątowska – Strycharczyk i Łukasz Strycharczyk [w:] *Ustawa o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu. Komentarz*, Marcin Dyl (red.), Michał Królikowski (red.), [w:] *Ustawa o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu. Ustawa sankcyjna. Komentarz*, Legalis 2024 – kom. do art. 75, teza 5).

Uwagi wymagają także zapatrywania Jakuba Wirskiego dotyczące wykładni przepisu art. 75 u.p.p.p. w odniesieniu do zawodu doradcy podatkowego. Z uwagi na podobieństwa regulacji ustawowych obowiązku zachowania tajemnicy zawodowej dotyczące radców prawnych oraz doradców podatkowych¹, a także objęcie zakresem podmiotowym przepisu

¹ Art. 37 ustawy z dnia 5 lipca 1996r. o doradztwie podatkowym (t.j. Dz.U. z 2021r. poz. 2117 z późn. zm.) stanowi:
Art. 37.

1. Doradca podatkowy jest obowiązany zachować w tajemnicy fakty i informacje, z którymi zapoznał się w związku z wykonywaniem zawodu.

1a. Obowiązek zachowania tajemnicy zawodowej nie może być ograniczony w czasie.

art. 75 u.p.p.p. zarówno zawodu radcy prawnego, jak i zawodu doradcy podatkowego, poglądy te, w ocenie Komisji Etyki i Wykonywania Zawodu Krajowej Rady Radców Prawnych można również posłkowo odnieść do zawodu radcy prawnego. Autor ten wskazuje w szczególności, że „Art. 75 u.p.p.p. powinien być interpretowany w świetle zasad konstytucyjnych, przepisów Karty (praw podstawowych Unii Europejskiej – przyp. Komisji Etyki i Wykonywania Zawodu Krajowej Rady Radców Prawnych) oraz motywów dyrektywy 2015/849 w sposób prowadzący do uznania, że obowiązek informacyjny doradcy podatkowego jest wyłączony w odniesieniu do informacji uzyskanych nie tylko w związku z postępowaniem sądowym, ale również w związku z postępowaniem podatkowym czy egzekucyjnym. Za powyższym poglądem przemawia także fakt, że wobec zaskarżalności rozstrzygnięć wydawanych w toku postępowań podatkowych i egzekucyjnych do sądu administracyjnego można także twierdzić, że pomoc udzielana na potrzeby tych postępowań wskazuje już związek z potencjalnym, przyszłym postępowaniem sądownoadministracyjnym. (...) Obowiązek informacyjny doradcy podatkowego, który w toku wykonywania doradztwa podatkowego powziął wiedzę o okolicznościach mogących wskazywać na podejrzenie popełnienia przestępstwa prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu zaktualizuje się w szczególnych okolicznościach, tj. gdy uzyskanych informacji doradca nie wykorzysta w celu udzielania klientowi porady prawnej dotyczącej wszczęcia postępowania sądowego, podatkowego czy egzekucyjnego lub uniknięcia takiego postępowania” (cyt. za: J. Wirski, *Obowiązki informacyjne doradcy podatkowego na gruncie przepisów o przeciwdziałaniu*

2. Doradca podatkowy nie może być przesłuchiwany jako świadek co do faktów i informacji, na które rozciąga się obowiązek, o którym mowa w ust. 1, chyba że został zwolniony od tego obowiązku w trybie określonym odrębnymi ustawami.

3. Przepis ust. 1 i 2 stosuje się odpowiednio do osób zatrudnionych przez doradcę podatkowego oraz przez podmioty, o których mowa w art. 4 ust. 1, w zakresie wykonywania przez te osoby czynności doradztwa podatkowego.

4. Obowiązek, o którym mowa w ust. 1, nie dotyczy informacji:

1) udostępnianych na podstawie przepisów o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu,
2) przekazywanych na podstawie przepisów rozdziału 11a działu III ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Ordynacja podatkowa

– w zakresie określonym tymi przepisami.

5. Przepisy art. 15 ust. 1 i 3, art. 18 i art. 19 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz. Urz. UE L 119 z 04.05.2016, str. 1, z późn. zm.) stosuje się w zakresie, w jakim nie naruszają obowiązku zachowania przez doradcę podatkowego lub osoby, o których mowa w ust. 3, tajemnicy zawodowej, o której mowa w ust. 1 i 3.

6. W przypadku danych osobowych pozyskanych przez doradcę podatkowego albo osoby, o których mowa w ust. 3, w związku z wykonywaniem doradztwa podatkowego nie stosuje się przepisu art. 21 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych).

7. Obowiązek zachowania tajemnicy zawodowej, o której mowa w ust. 1 i 3, nie ustaje, w przypadku gdy z żądaniem ujawnienia informacji uzyskanych przez doradcę podatkowego albo osoby, o których mowa w ust. 3, w związku z wykonywaniem doradztwa podatkowego występuje Prezes Urzędu Ochrony Danych Osobowych.

praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu, *Przegląd Podatkowy* 8/2021, ss. 22-23. Szerzej: ss. 18 - 25).

Z uwagi na podobieństwa postępowania podatkowego do postępowania administracyjnego, jako postępowań poprzedzających postępowanie przed sądami administracyjnymi cytowane poglądy J. Wirskiego można, jak się wydaje, posiłkowo odnosić również do postępowania administracyjnego.

2. Ochrona zaufania klienta. Funkcjonalna wykładnia przepisu art. 75 u.p.p.p. wskazuje, że wyłączenie w nim ujęte, powinno obejmować również postępowania administracyjne, ponieważ odwołania od decyzji administracyjnych wydanych przez organy administracji publicznej II instancji są zaskarżalne do sądów administracyjnych. Funkcjonalna wykładnia ma więc na celu zachowanie balansu między obowiązkami AML a prawem do rzetelnej obrony.

3. Implementacja dyrektywy. W komentarzach do przepisu art. 75 u.p.p.p. (przywoływanych wyżej) podkreśla się, że polski przepis wprowadza wyjątek węższy niż wskazany w art. 34 ust. 2 Dyrektywy AML IV. Skoro dyrektywa obejmuje udzielanie porad w sprawie wszczęcia lub uniknięcia postępowania sądowego, bez wskazania na konkretny tryb, można argumentować, że wykładnia art. 75 u.p.p.p. powinna w sposób celowościowy obejmować także postępowania przygotowawcze, administracyjne, podatkowe i egzekucyjne.

4. Zasada minimalizacji (ograniczania) wyjątków. Choć wyjątki od obowiązków AML powinny być interpretowane wąsko, w doktrynie podkreśla się, że wykładnia rozszerzająca może być uzasadniona, jeżeli prowadzi do zachowania konstytucyjnej zasady prawa do obrony i tajemnicy zawodowej. W świetle orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (sprawa *Michaud v. Francja*) nakaz raportowania przez adwokatów nie narusza prawa do prywatności, o ile obejmuje jedynie „działalność nieobrończą” i istnieją odpowiednie gwarancje. Skoro radca w postępowaniu administracyjnym występuje w roli pełnomocnika, można argumentować, że jest to działanie „obrończe”, a więc podlega wyłączeniu.

Argumenty za wąską interpretacją art. 75 u.p.p.p.

1. Literalne brzmienie przepisu. Przepis art. 75 u.p.p.p. posługuje się zwrotem „postępowanie sądowe”. Przepis ten wprost (wykładnia gramatyczna) wskazuje, że wyłączenie dotyczy jedynie informacji uzyskanych w związku z postępowaniami sądowymi w rozumieniu postępowań przed sądami powszechnymi lub administracyjnymi („*Lege non distinguente nec nostrum est distinguere*”), ale nie obejmuje postępowań przed organami administracji, arbitrażowych ani mediacyjnych. Podkreśla się, że wyjątki nie mogą być interpretowane rozszerzająco, ponieważ każda odmowa raportowania zmniejsza skuteczność systemu AML.

Przy wykładni przepisu art. 75 u.p.p.p. do jego literalnego brzmienia odwołuje się Dorota Dorota Chorążewicz-Woźniak wskazując, że „Zwolnienie to jest jednak dość wąskie, ponieważ – co budzi pewne wątpliwości – dotyczy wyłącznie postępowań sądowych, a nie chociażby administracyjnych (w tym skarbowych), arbitrażowych czy egzekucyjnych.”,

wskazując zarazem, że „Takie rozróżnienie oceniane jest w piśmiennictwie jako pozbawione podstaw i niekonsekwentne (...). Chociażby w przypadku postępowań administracyjnych obowiązywanie zwolnienia z obowiązku zgłoszenia zależne byłoby od etapu danej sprawy, pomimo że zarówno informacje, którymi dysponuje pełnomocnik, jak i obowiązek zachowania tajemnicy zawodowej nie różnią się w zależności od tego, czy reprezentuje klienta przed organem administracyjnym, czy już przed sądem.” (cyt. za: D. Chorążewicz – Woźniak [w:] *Komentarz do ustawy o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu*, P. Zapadka (red.) [w:] *Prawo obrotu pieniężnego. Komentarz*, Warszawa 2023, kom. do art. 75, teza 2 i powołana tam literatura przedmiotu).

2. Wyraźne rozróżnienie w ustawie. Przepis art. 2 u.p.p.p. wyróżnia szeroką kategorię czynności, w których radcowie prawni stają się instytucjami obowiązanyymi. Jeżeli ustawodawca chciałby wyłączyć z obowiązku raportowania również postępowania administracyjne, uczyniłby to wprost, a zatem wyłączenie z art. 75 u.p.p.p. nie dotyczy postępowań administracyjnych, w szczególności o zezwolenie na nabycie nieruchomości. Takie rozumienie przepisu uzasadnia twierdzenie, że radca prawny reprezentujący klienta w ww. postępowaniu zobowiązany jest zawiadomić GIIF, jeżeli poweźmie uzasadnione podejrzenie prania pieniędzy.

3. Zakres Dyrektywy AML IV nie obejmuje wprost postępowań administracyjnych. Co do informacji uzyskanych w postępowaniach, Dyrektywa 2015/849 przewiduje wyłączenie w zakresie informacji otrzymanych w postępowaniu sądowym lub w związku z postępowaniem sądowym. W związku jednak z tym, że w Dyrektywie wskazano na informacje uzyskane przez radcę prawnego podczas ustalania sytuacji prawnej danego klienta lub podczas wykonywania jego obowiązków polegających na obronie lub reprezentowaniu tego klienta w postępowaniu sądowym, lub w związku z takim postępowaniem, włącznie z udzielaniem porad w sprawie wszczęcia lub uniknięcia takiego postępowania, bez względu na to, czy takie informacje są otrzymane lub uzyskane przed zakończeniem takiego postępowania, w jego trakcie czy po jego zakończeniu, przy zachowaniu bardzo daleko idącej ostrożności, z uwagi na analizowanie art. 75 u.p.p.p., jako przepisu o charakterze wyjątku, można by uznać, że informacje pozyskane przez Wnioskodawcę w postępowaniu administracyjnym o zgodę na zakup nieruchomości (lub przed jego wszczęciem lub po zakończeniu) należą do „informacji uzyskanych przez radcę prawnego podczas ustalania sytuacji prawnej danego klienta”. Należy jednak mieć na uwadze, że w przepisie art. 75 u.p.p.p. polski ustawodawca posłużył się zwrotem: „w zakresie informacji uzyskanych podczas ustalania sytuacji prawnej klienta w związku z postępowaniem sądowym.”

4. Ryzyko obchodzenia ustawy. Objęcie szerszym niż literalnym, zakresem przedmiotowym przepisu art. 75 u.p.p.p. mogłoby uzasadniać zarzut obejścia przepisów AML.

Kontekst praktyczny i konflikty etyczne

1. Tajemnica zawodowa a obowiązek raportowania. Ustawa z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych w art. 3 ust. 3 – 5, nakłada na radców prawnych nieograniczony w czasie

obowiązek zachowania tajemnicy wszystkiego, czego dowiedzieli się w związku z udzielaniem pomocy prawnej. Przepis art. 3 ust. 6 ustawy o radcach prawnych stanowi natomiast, iż obowiązek zachowania tajemnicy zawodowej nie dotyczy informacji: 1) udostępnianych na podstawie przepisów o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu, 2) przekazywanych na podstawie przepisów rozdziału 11a działu III ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Ordynacja podatkowa; - w zakresie określonym tymi przepisami.

Przepisy AML wprowadzają zatem obowiązek raportowania, który stanowi ingerencję w tę prawnie chronioną tajemnicę zawodową. W orzecznictwie ETPC i TSUE (ETPC, *Michaud v. France*, skarga nr 12323/11, wyrok z 6.12.2012 r., TSUE, C-305/05 *Ordre des barreaux francophones et germanophones*) uznaje się, że taki obowiązek jest dopuszczalny pod warunkiem, że dotyczy działalności nieobrończej i istnieją odpowiednie gwarancje. Radca prawny, o ile pozostaje obowiązany do raportowania, musi więc minimalizować zakres przekazywanych informacji, aby nie naruszyć zaufania klienta. Połączenie zaufania klienta do radcy prawnego z nakładanym na radcę prawnego obowiązkiem realizacji obowiązków AML jest aksjologicznie nie do pogodzenia. Ustawodawca w przepisie art. 3 ust. 6 u.r.p. przesądził jednocześnie, że obowiązek zachowania tajemnicy zawodowej nie dotyczy informacji udostępnianych na podstawie przepisów AML oraz informacji przekazywanych na podstawie przepisów rozdziału 11a działu III Ordynacji podatkowej – wyłącznie w zakresie określonym tymi przepisami. Oznacza to, że obowiązki AML nie stanowią jedynie źródła zewnętrznej - tj. pochodzącej z innego aktu prawnego - kolizji z tajemnicą zawodową, lecz zostały *expressis verbis* uwzględnione także w ustawie o radcach prawnych.

Nie usuwa to jednak wątpliwości interpretacyjnych dotyczących zakresu przepisu art. 75 u.p.p.p., w szczególności tego, czy w konkretnej sprawie administracyjnej powstaje obowiązek raportowy, czy też zachodzi ustawowe wyłączenie, a wyjątek z art. 3 ust. 6 u.r.p. powinien być interpretowany ściśle.

2. Konflikt ról. Radca prawny, który w ramach pomocy prawnej przy transakcji objętej obowiązkami AML składa zawiadomienie do GIIF, może mieć później trudności z występowaniem w charakterze obrońcy lub pełnomocnika w postępowaniu karnym. Zachodzi bowiem konflikt między obowiązkiem raportowania a obowiązkiem bezwzględnej tajemnicy obrończej. W razie wątpliwości, radca prawny powinien poinformować klienta o możliwych konsekwencjach i, jeżeli to konieczne, odmówić przyjęcia zlecenia.

Odpowiedzialność prawna

związana z kolizją obowiązków AML i tajemnicy zawodowej

1. Odpowiedzialność administracyjna i karna na gruncie ustawy AML. W przypadku uznania, że radca prawny działał jako instytucja obowiązana i bez podstawy prawnej zaniechał wykonania obowiązków ustawowych, może powstać ryzyko odpowiedzialności przewidzianej w u.p.p.p., w tym sankcji administracyjnych nakładanych przez Generalnego Inspektora Informacji Finansowej oraz odpowiedzialności za czyny penalizowane w tej ustawie, jeżeli spełnione zostały ustawowe znamiona naruszenia.

2. Odpowiedzialność za naruszenie tajemnicy zawodowej. Jeżeli radca prawny ujawni informacje objęte tajemnicą poza zakresem dopuszczonym przez art. 3 ust. 6 u.r.p. i przepisy AML, może powstać ryzyko odpowiedzialności dyscyplinarnej, cywilnej wobec

klienta, a w określonych przypadkach również karnej, w szczególności na tle art. 266 § 1 k.k., penalizującego bezprawne ujawnienie informacji uzyskanej w związku z wykonywaną funkcją lub zawodem.

Wnioski

Przepis art. 75 u.p.p.p. stanowi wyjątek od obowiązku raportowania, który ma chronić prawo do obrony i tajemnicę zawodową. Analiza przepisów i dostępnych komentarzy pokazuje jednak, że przepis ten **nie jest jednoznaczny**. Zwrot „w związku z postępowaniem sądowym” nie precyzuje, czy obejmuje on jedynie postępowania toczące się przed sądami, czy również postępowania administracyjne, podatkowe, egzekucyjne, mediacyjne, czy przygotowawcze.

Argumenty za szeroką interpretacją wskazują, że postępowania administracyjne mogą być immanentnie związane z postępowaniami sądowymi i że cel dyrektywy 2015/849 – ochrona prawa do obrony – uzasadnia objęcie ich wyłączeniem.

Argumenty za wąską interpretacją wynikają z literalnej interpretacji przepisu, w którym mowa wyłącznie o „postępowaniu sądowym”, oraz motywowane są ryzykiem nadmiernego ograniczenia efektywności systemu AML. Ten ostatni argument wydaje się jednak drugorzędny w relacji do tajemnicy zawodowej, która o ile ma doznawać wyjątków, to tylko na podstawie ustawy i tylko dla ochrony dóbr prawnie chronionych, których wartość w hierarchii dóbr prawnie chronionych, stoi wyżej od prawa jednostki do ochrony tajemnicy powierzanej radcy prawnemu.

Wobec możliwych rozbieżnych wniosków, Komisja wskazuje, że na gruncie obowiązującego brzmienia art. 75 u.p.p.p. w zw. z art. 3 ust. 6 u.r.p. **nie sposób jednoznacznie przesądzić**, czy radca prawny reprezentujący klienta w postępowaniu administracyjnym o zezwolenie na nabycie nieruchomości korzysta z wyłączenia z obowiązku notyfikacji do GIIF. Każdorazowo należy dokonać indywidualnej oceny charakteru czynności oraz ich związku z potencjalnym postępowaniem sądowym. Ze względu na niejasność przepisu, Komisja rekomenduje:

- 1) **Informowanie klienta** o obowiązkach AML i możliwym przekazaniu informacji do GIIF już na wstępnym etapie współpracy.
- 2) **Przeprowadzenie wewnętrznie szczegółowej analizy**, czy dana czynność korzysta z wyłączenia gdyż pozostaje związana z postępowaniem sądowym w rozumieniu art. 75 u.p.p.p..
- 3) **Legislacyjne doprecyzowanie** art. 75 u.p.p.p. (postulat *de lege ferenda*), tak aby w sposób jasny wskazywał, czy wyłączenie obejmuje postępowania administracyjne, podatkowe, egzekucyjne, mediacyjne oraz przygotowawcze, co zapewni zgodność z Dyrektywą AML IV i ochronę konstytucyjnego przymiotu zawodu zaufania publicznego jakim jest i musi pozostawać w demokratycznym państwie prawa - tajemnica zawodowa.

W sytuacji niejednoznaczności art. 75 u.p.p.p., radca prawny znajduje się i musi dokonywać wyboru między ryzykiem odpowiedzialności za brak raportowania a ryzykiem odpowiedzialności za naruszenie obowiązku zachowania tajemnicy zawodowej poprzez

nadmierne ujawnienie informacji klienta. Potwierdza to potrzebę ścisłej wykładni wyjątków, starannego dokumentowania procesu decyzyjnego oraz – w razie wątpliwości – korzystania z konsultacji eksperckich i stanowisk samorządowych.

Do czasu takiego doprecyzowania radcowie prawni powinni postępować ostrożnie, kierując się zarówno przepisami ustawy o radcach prawnych, AML, jak i zasadami etyki zawodowej.

Stanowisko Komisji Etyki i Wykonywania Zawodu Krajowej Rady Radców Prawnych w składzie:

r.pr. dr Katarzyna Palka-Bartoszek (przewodnicząca),

r.pr. Agata Gutowska,

r.pr. Rafał Rybnik,

r.pr. Jolanta Czepe (opracowanie),

r.pr. Andrzej Kadzik,

r.pr. Karolina Pukańska-Dura,

r.pr. Grzegorz Wyszogrodzki,

r.pr. Jacek Zieleziński.

Przewodnicząca

Komisji Etyki i Wykonywania Zawodu

Krajowej Rady Radców Prawnych

r.pr. dr Katarzyna Palka – Bartoszek

Wykorzystana literatura:

1. M. Dyl (red.), M. Królikowski (red.), Ustawa o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu. Komentarz [w:] Ustawa o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu. Ustawa sankcyjna. Komentarz, Legalis 2024 - komentarz do art. 75
2. W. Kapica (red.), Przeciwdziałanie praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu. Komentarz, WKP 2020, komentarz do art. 75.
3. M. Nowakowski (red.), Przeciwdziałanie praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu. Komentarz, WKP 2023.
4. W. Jakub, Obowiązki informacyjne doradcy podatkowego na gruncie przepisów o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu, PP 2021/8/18-25 - artykuł
5. P. Zapadka (red.), Komentarz do ustawy o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu, [w:] Prawo obrotu pieniężnego. Komentarz, Warszawa 2023, komentarz do art. 75.
6. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/849 z 20 maja 2015r., art. 34 ust.2
7. Wyrok TK z 2.07.2007 r., K 41/05, OTK-A 2007 Nr 7, poz. 72.
8. ETPC, Michaud v. France, skarga nr 12323/11, wyrok z 6.12.2012 r. <http://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-115377>
9. TSUE, wyrok z dnia 26 czerwca 2007 r. Ordre des barreaux francophones et germanophone i in., C-305/05. <https://infocuria.curia.europa.eu/tabs/affair?lang=pl&searchTerm=C-305%2F05>